

Tips og triks: **NABOSKAP MED MÅKER**

Hvorfor konflikt?

De urbane måkene vekker hos mange både nysgjerrighet og fasinasjon, men de er også en kilde til konflikt. Måkers tilstedeværelse nær mennesker kan føre til utfordringer som støy og avføring. Enkelte konflikter kan også være drevet av uvitenhet eller ønsket om å kontrollere naturen. Diskusjoner om hvor måkene "hører hjemme" og feilaktige påstander om bestandsutvikling bidrar ofte til disse konfliktene.

Foto: Arnt Kvinnesland

Måker har et ufortjent rykte som urenlige, til tross for at flere arter utfører en viktig renovasjonsjobb.

Mange setter pris på fugle- og dyreliv, selv om dette ikke alltid får stort medie- eller offentlig oppmerksomhet.

Når konflikten oppstår

Flest konflikter oppstår når måker hekker på bygninger og i tettbygde strøk der mennesker bor eller jobber.

Fiskemåka er den mest tallrike og utbredte av «takhekkerne» i Norge. I tillegg hekker både gråmåke, sildemåke, svartbak og krykkje på bygninger i mange norske byer og tettsteder. I de fleste tilfeller er det lydytringer under ruging og ungeperiode, samt foreldrenes adferd for å beskytte ungene som oppgis som mest problematisk.

Rugende fiskemåke. Foto: Arnt Kvinnesland

Utfordrende situasjoner kan oppstå når måker og mennesker lever nær hverandre. Enkelte konflikter oppstår som følge av uvitenhet, eller et ønsket om å kontrollere naturen.

Hvorfor stuper måker mot mennesker?

I slutten av mai eller i løpet av juni klekker eggene til fiskemåkene. Ungene forlater reiret ganske raskt etter klekking. Ungene kan ikke flyr og blir i en periode fôret av foreldrene. Dette er en stressende tid for fiskemåkene som vil beskytte ungene sine. Måkene stuper og er lydytrende både mot mennesker, andre dyr, og biler, som blir oppfattet som trusler mot ungene. Denne adferden er først og fremst et uttrykk for foreldreomsorg for de små som springer rundt på bakken.

BirdLife Norge arbeider for å øke kunnskapen om hekkende måker i befolkningen.

Måkene skal ha nye generasjoner på vingene, og gjør det etter beste evne med god foreldreomsorg.

Trekker man seg bort fra området måkene oppholder seg, roer de seg raskt ned. Man kan gjerne løfte en hånd eller pinne over hodet mens man trekker seg unna.

Hva kan du gjøre?

Dersom unger holder seg i områder med mange gående, for eksempel foran en butikkinngang, er det mulig å flytte dem et lite stykke. Dette bør imidlertid aldri gjøres over en lengre distanse enn at foreldrene har kontroll på dem. Husk også at hvert måkepar ofte har flere unger i et område (vanligvis 1–3), og at det kan være en fordel for foreldrene å ha alle disse samlet.

Det er et gjentakende problem at det gjennomføres ulovlige inngrep i hekkekolonier for fiskemåke på hustak. Begrunnelsen er ofte forstyrrelseseffekten fra fiskemåker som skriker, eller måkeforeldre som stuper mot mennesker når det er unger på hustak og på bakken.

Forebyggende tiltak mot takhekking

Fjerning av reir med egg og unger er ikke bare ulovlig, det vil også normalt føre til at måkene starter med ny egglegging, og dermed oppholder seg på hekkeplassen over lenger tid. Lar man egg og unger være i fred, er den mest intensive ungeperioden overstått i løpet av noen uker. Vi anbefaler alltid å la måkene hekke i fred, slik at det kan komme nye generasjoner på vingene som kan bidra til å bedre mange av måkeartenes alvorlige bestandssituasjon. Dersom det er nødvendig anbefaler følgende forebyggende tiltak for å forhindre at måker hekker på hustak:

Fjerning av reir og egg er ulovlig

Det er mulig å søke det offentlige om skadefelling av måker, inkludert fjerning av reir, egg og unger. Det er enten kommunen, Statsforvalteren eller Miljødirektoratet som gir slike tillatelser etter strenge vilkår. Hvilket forvaltningsledd man søker til er avhengig av art og situasjon, og dette reguleres av viltforsikten.

Avgrensning av måkenes tilgang til taket ved å spenne opp liner over takflata i god tid før fuglene ankommer. Dette bør gjøres før mars. En avstand på 50 cm mellom linene er tilstrekkelig. Høyden over taket bør være minst 30 cm for å begrense at måkene lander på taket.

Ferdseil på taket i etableringsperioden (fra måkene ankommer til egglegginga starter) kan være effektivt for å holde måkene unna dersom ferdselen skjer flere ganger om dagen. Stedet vil da bli vurdert som utrygt og lite egnet som hekkeplass.

Tilbud av alternative gode hekkeplasser i nærheten kan lokke måkene bort.

På industriområder kan det settes opp en stor (eller mange små) reirplattform(er) i utkanten av områdene, der fuglene kan hekke uforstyrret.

Å fjerne hekkeplasser for måker - hva er lov?

Å dekke til egnede hekkeplasser på bygninger i god tid før hekkesesongen er i utgangspunktet ikke i strid med [naturmangfoldlovens § 15](#). En forutsetning for slik tildekking er at det ikke benyttes fiskegarn eller andre innretninger som fuglene kan sette seg fast i, og dermed bli påført unødig lidelse. Det er også en forutsetning at tildekkingen ikke skjer ved større etablerte forekomster.

Tildekking, installasjoner som skal fordrive fuglene ved hekkeplasser på holmer, skjær, bergvegger og annen natur er ulovlig, også utenom hekketiden. Dette følger av aktsomhetsplikten i [naturmangfoldlovens § 6](#), forbudet mot skade på reir og forbud mot unødvendig jaging av vilt i [naturmangfoldlovens § 15](#).

Dette er likevel tiltak som flere ganger er forsøkt ved kolonier av krykkje og hettemåke, ofte uten hell. Konsekvensen blir ofte at måkene, og særlig krykkjene, i stedet velger å hekke andre steder i nærheten. Man får en spredning av fuglene, og en uforutsigbar forekomst. Med krykkjas status som «sterkt truet» på den norske rødlista, vil slike tiltak være særlig alvorlige, også juridisk sett.

Fjerning av påbegynte reir, fjerning av egg og unger er ikke bare ulovlig, det vil også normalt føre til at måkene bygger nytt og oppholder seg på hekkeplassen lengre utover sommeren.

God sameksistens er mulig

Måker lager en del lyd, og da først og fremst i hekkesesongen. Der et større antall måker er samlet er lydnivået høyest. For krykkjas vedkommende er det viktig å ikke legge til rette for hekking på rorbuanlegg der man ikke ønsker hekkede krykkjer, men at bygningene utformes og plasseres slik at de ikke blir

attraktive hekkeplasser. Ved hettemåkekolonier bør det ikke etableres overnattingssteder eller bebyggelse, slik at man unngår at det oppstår unødvendige konflikter mellom mennesker og fugler. God arealplanlegging er derfor viktig.

Hva kan kommunen og private gjøre?

Kommunen og private kan legge til rette attraktive hekkeplasser for hettemåke og fiskemåke, ved å etablere kunstige hekkeholmer, eller rydde holmer i kommunen for kratt og trær. Man kan også bygge hekkehyller for krykkje på velegnede steder, både på bygninger, på kaianlegg og i fjellvegger. Disse tiltakene er forsøkt flere steder med godt resultat. Slik kan man legge til rette for truede arter og naturmangfold i kommunen på steder der konflikter ikke oppstår. Såkalte «grønne tak», altså vegetasjonskledde tak, vil kunne være et godt virkemiddel for å legge til rette for måker og annet naturmangfold i byene, og dermed de økosystemtjenestene disse artene gir oss.

Tilgrising fra måker ved bryggeanlegg o.l. kan løses ved å gjøre dem mindre aktuelle å sitte på. Måker liker store, åpne flater der de har godt utsyn.

Foto: Terje Kolaas

Krykkja lever kun av fisk og marint dyreplankton.

Utfordringer ved spisesteder

Måker som lever nært mennesker nyttiggjør seg gjerne av matrester, og kommer også på andre måter lett i kontakt med mennesker. De utnytter det naturen og mennesker har å by på av «restemat». Funksjonen som naturens renholder blir stort sett lite verdsatt, men den er likevel viktig og undervurdert. Mange av måkeartene er altetende, og spiser det meste de kan finne, deriblant matrester som folk kaster på gata. På mange måter kan man si at måkene er flygende renholdsarbeidere.

Slik sett bidrar tilstedeværelsen av måker (og kråker) bl.a. til å begrense rottebestandene i mange byer og tettsteder. Når måker tar mat som er tiltenkt gjester ved spisesteder, eller rester etter gjestene, oppstår det konflikter.

- Gode rutiner for opprydding og fysisk skjerming av maten er den eneste reelle løsningen på slike utfordringer.
- Skilt som minner gjestene om at mating av fugler ved bordet er forbudt kan være nødvendig. Alt til sin tid og på rett plass!

Skadefelling, jakt og fangst

Skadefelling reguleres av [viltforskriftens § 3](#). Terskelen for å skadefelling er svært høy, og alle kriterier for tillatelse skal være oppfylte.

Skadefellingstillatelser er også ofte lite egnede for å redusere en konflikt mellom mennesker og måker, ettersom problemet vanligvis ikke er knyttet til enkeltindivider.

Forskriften inneholder viktige kriterier for felling av viltarter som gjør skade:

Skadefelling bør aldri skje i hekketiden, og aldri slik at fugleunger mister en eller begge foreldrene sine.

- Skaden er eller kan bli av vesentlig økonomisk betydning.
- Skadeforebyggende tiltak er i rimelig utstrekning forsøkt, vurdert ut fra hvilke verdier som skal beskyttes og kostnadene ved alternative tiltak.
- Uttaket rettes mot skadegjørende individ.
- Uttaket er egnet til å stanse eller vesentlig begrense skadesituasjonen.
- Uttaket ikke truer bestandens overlevelse.

Skadefelling er siste utvei

Merk at forskriften i de generelle retningslinjene sterkt understreker at forebyggende tiltak skal ha stor oppmerksomhet, og at skadefelling skal være siste utvei. Retningslinjene understreker også prinsippet om fredning i hekketiden. Skadefelling bør derfor aldri skje i hekketiden, og aldri slik at fugleunger mister en eller begge foreldrene sine.

Forbudt med jakt på måker

Det er ikke jakttid på noen måkearter i Norge. Det er den gjeldende forskriften om jakt- og fangsttider, samt sankning av egg og dun, som regulerer jakt og sankning av egg. BirdLife Norge jobber for at eggsanking skal være forbudt for alle fugler.

Oppsummering

Måkene er kommet for å bli i byer og tettsteder, og der folk bor. Derfor er det nødvendig å finne løsninger for sameksistens. Økt kunnskap og forståelse om måkenes adferd kan vi redusere konfliktnivået betraktelig.

Det er ikke tilrådelig med skadefellings-tillatelser på måker. Dette fordi det er uforsonlig med deres bestandsutvikling, og fordi forebyggende tiltak som regel er mer effektive.

Dette faktaarket er utarbeidet av BirdLife Norge i februar 2025. Vær oppmerksom på forskrifter o.l. kan være endret i ettertid.

BirdLife Norge oppfordrer kommuner og privatpersoner til å legge til rette for og beskytte hekkende måker og innføre tiltak for å begrense konfliktnivået.

